

Decolonized Trauma: Narrative on Trilogy of "Hema and Kaushik" in Jhumpa Lahiri's *Unaccustomed Earth*

Behzad Pourgharib^{*1}, Somayeh Esmaili²

Received: 18/11/2022

Accepted: 05/02/2023

* Corresponding Author's E-mail:
b.pourgharib@umz.ac.ir

Abstract

The present study aims to investigate the trilogy of stories "Homa and Kaushik" written by Jhumpa Lahiri, an Indian-American writer, using the theory of decolonized trauma. The theory of decolonized trauma is examined in postcolonial literature to violate the western definition of trauma, which is based on occurrence and non-representation. In this regard, this article intends to deal with the representation of trauma in the story by choosing the narratologist Gerard Genette and some special concepts of narratology, which include order, frequency, duration, and mood. The purpose of choosing these concepts is to challenge the western definition of trauma and convey the main message of trauma. By using these concepts, this study shows how the triple aporia of trauma (representation, repetition, and delay) are rejected and the traumatic events and memories of the main characters Kaushik and Hema are discovered in diasporic conditions. and as those who are able to overcome the adverse effects of traumatic memories, they narrate their traumatic memories with the events of an authentic account of their experiences. These findings also show that Lahiri not only narrates the trauma as a non-sudden event but also expresses its impact on the daily life of the characters in the story by using multiple flashbacks, repetition of events, and a variety of viewpoints.

1 . Assistant Professor of English Language and Literature, Faculty of Cultural Heritage, Handicrafts and Tourism, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

<https://orcid.org/0000-0002-6162-7312>

2 . Department of English Language and Literature, Golestan University, Golestan, Iran.

<https://orcid.org/0000-0002-7145-1816>

Keywords: trauma, postcolonialism, narrative, migration and Hema and Kaushik.

1.Introduction:

Trauma is a complex and multifaceted phenomenon that has had a significant impact on individuals in diaspora communities within postcolonial studies. Decolonized trauma theory challenges traditional Western definitions of trauma and sheds light on overlooked nuances and aesthetics in postcolonial storytelling. In the early 1960s, Cathy Caruth introduced trauma theory, emphasizing the challenges of representing traumatic events within narratives due to three key impediments: representation, delayed action, and repetition (Craps, 2013, p. 8). This theory views trauma as inherently unrepresentable and indescribable, making it difficult to convey through language or traditional narrative forms. This perspective differs from postcolonial realities, where individuals and communities can represent their traumatic experiences through storytelling (Visser, 2015, p. 257). Recent efforts by critics aim to address the limitations of Western trauma theories when examining the experiences of non-Western individuals and communities, both in their homelands and in diaspora. Self-narration and sharing life stories within a literary framework can have positive psychological effects. However, it's important to acknowledge that traumatic narratives can also lead to misrepresentation when based on fabricated or misleading accounts of distressing events. This research aligns with Gerard Genette's narrative components, such as analepsis, prolepsis, and ellipsis, which help address the challenges of representing time dynamically and connecting story events with narrative structures. Retrospection within the narrative can address delayed action, enhancing the vivid depiction of past events while connecting them to the narrative structure (Luckhurst, 2008, p. 89).

Research Questions

1. What is the effectiveness of the concepts of order, frequency, duration, and mood in conveying the message of trauma in the short story trilogy Hema and Kaushik, considering the definition of decolonized trauma?
2. How do the short stories in the trilogy Hema and Kaushik demonstrate the potential for a traumatic narrative to have positive and ethical effects?

2. Literature Review

Jhumpa Lahiri's collection of short stories, *Interpreter of Maladies*, has garnered significant attention from scholars. Researchers like Bahmanpour and Nojumian have examined the presence of traumatic narratives in her work. They argue that Lahiri employs parallel narrative structures, which align with the concept of "belated," challenging traditional Western trauma paradigms that focus on the temporal occurrence of events (Bahmanpour & Nojumian, 2017, p.86).

Other researchers, such as Durairaj and Jayachandran, acknowledge Lahiri's use of trauma narratives to depict common themes like hybrid identity, cultural conflicts, alienation, displacement, assimilation, and the survival of tradition among her characters (Durairaj & Jayachandran 2020, p. 2).

In the field of psychology and trauma, Talaei and his colleagues analyze narratives of schizophrenic patients using Gerard Genette's narratology. They conclude that the primary theme in these narratives is one of victimization (Talaei et al., 2017, p. 345).'

Methodology

This research aims to analyze the concept of decolonized trauma theory within Jhumpa Lahiri's short story trilogy *Hema and Kaushik* using Gerard Genette's narrative analysis framework. Genette's narrative theory, focusing on order, frequency, duration, and mood, provides a valuable lens for understanding how time shapes and

influences narratives. By applying decolonized trauma theory, which explores the impacts of colonialism on targeted societies and the resulting traumatic behaviors, this study seeks to dissect and analyze the theory within Lahiri's short stories. The primary objective of this analysis is to explore the role of time in decolonized trauma and how it is portrayed within the narratives.

4.Result

This study employs a comprehensive framework to analyze trauma representation in Jhumpa Lahiri's trilogy "Hema and Kaushik" from "Unaccustomed Earth." It utilizes decolonized trauma theory and draws from Gerard Genette's narratology concepts, including order, mood, frequency, and duration. This approach challenges Western trauma definitions, addressing the issues of repetition, delay, and representation. The narrative structure in these stories is retrospective, using flashbacks to show that traumatic events are narrated with a delay, extending into the present and future. Composite retrospective narration illustrates the dynamic nature of time, demonstrating that narrating trauma with a delay doesn't result in temporal stagnation. The study explores the concept of frequency, emphasizing that repetition conveys essential messages in trauma representation, shedding light on the root cause of trauma—the loss of the motherland and cultural diminishing during migration, which entangles the characters. Mood, tone, and the narrator's perspective reveal distress and sorrow, while the concept of long-term duration highlights how trauma events persist in the characters' lives. The application of inner and doubled focalization portrays empathy and compassion, leading to healing and reconstruction.

References

- Bahmanpour, B., & Nojumian, A. A. (2018). A Haunted Narrative: Signifying Trauma of Displacement in Lahiri's Trilogy of *Hema and Kaushik* in her *Unaccustomed Earth*. *Critical Language and Literary studies*, 14(19), 77-97.

-
- Craps, S. (2013). *Postcolonial witnessing: Trauma out of bounds*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9781137292117>
- Durairaj, M & Jayachandran, J. Traversing Cultural Clutches: A study of Immigrant Experience in Jhumpa Lahiri's Unaccustomed Earth. *The Indian Review of World Literature in English*, 16(2), 1-5.
- Luckhurst, R. (2008). *The trauma question*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203607305>
- Talaei Zadeh S, Panaghi L, Hosseini S M M. The Study of Self-Narration of Patients With Schizophrenia Based on Genette's Structural Analysis Theory. *IJPCP* 2017; 23 (3) :336-347
URL: <http://ijpcp.iums.ac.ir/article-1-2631-fa.html>
- Visser, I. (2014). Trauma and power in postcolonial literary Studies. In M. Balaev (Ed.), *Contemporary approaches in literary trauma theory* (pp. 106-129). Palgrave Macmillan.

دوفصلنامه روایت‌شناسی

سال ۷، شماره ۱۴، پاییز و زمستان ۱۴۰۲، صص ۱۵۵-۱۹۲

مقاله پژوهشی

DOR: 20.1001.1.25886495.1402.7.14.5.0

ترومای استعمارزدا: روایت در سه گانه «هما و کاوشیک» در خاک غریب جومپا لاهیری

بهزاد پورقریب^{۱*}، سمیه اسماعیلی^۲

(دریافت: ۱۴۰۱/۸/۲۷ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۱۶)

چکیده

ترومای استعمارزدا یکی از شاخص‌ترین مفاهیم در ادبیات پسااستعماری است که تأثیرات ناشی از فرایند استعمار را بر روی جوامع و افراد مورد بررسی قرار می‌دهد. این نوع تروما به‌عنوان یک پدیده متصل به ابعاد اجتماعی، فرهنگی و سیاسی استعمار مطرح می‌شود و نقش مهم و بلندمدتی در شکل‌گیری تجربیات افراد و جوامع مورد مطالعه ایفا می‌کند. هدف اصلی این تحقیق، با بهره‌گیری از نظریه ترومای استعمارزدا، بررسی مجموعه داستان‌های «هما و کاوشیک» اثر جومپا لاهیری، نویسنده هندی - آمریکایی است. این نظریه، در حوزه ادبیات پسااستعماری، تعریف متفاوتی از تروما ارائه می‌دهد و با تأکید بر ابعاد مختلف روایت‌شناسی، از جمله نظم، بسامد، دیرش و حالت، تروما را در داستان‌ها بازنمایی می‌کند. استفاده از این مفاهیم، این تحقیق به این نکته پی می‌برد که چگونه بن‌بست‌های مرتبط با تروما (بازنمایی،

---

۱. استادیار زبان و ادبیات انگلیسی، دانشکده میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران (نویسنده مسئول)

*b.pourgharib@umz.ac.ir

<https://orcid.org/0000-0002-6162-7312>

۲. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد زبان و ادبیات انگلیسی، دانشگاه گلستان، گلستان، ایران.

<https://orcid.org/0000-0002-7145-1816>

تکرار و تأخیر) در داستان‌ها پیش‌بینی و مرتفع می‌شوند. این تحقیق نشان می‌دهد که تروما توسط شخصیت‌های اصلی، کاشیک و هما، در شرایط دیاسپوریک به وسیله فلش‌بک‌ها، تکرار و تغییر زمانی نه تنها به‌عنوان رویدادهای ناگهانی بازنمایی نمی‌شوند بلکه تأثیر طولانی‌مدت خود را بر زندگی روزمره این شخصیت‌ها نیز نشان می‌دهند. این یافته‌ها همچنین نشان می‌دهند که جومپا لاهیری با استفاده از فلش‌بک‌های متعدد، تکرار و تغییر زاویه دید، تروما را به‌عنوان یک پدیده پیچیده بازنمایی می‌کند و تأثیرات آن بر زندگی روزمره شخصیت‌های داستان را آشکار می‌سازد.

واژه‌های کلیدی: تروما، پسااستعماری، روایت، مهاجرت، هما و کاشیک.

۱. مقدمه

تروما^۱ در مطالعات پسااستعماری به‌عنوان پدیده‌ای پیچیده و متناقض در نظر گرفته می‌شود که زندگی افراد را در جوامع دیاسپورا^۲ تحت تأثیر قرار می‌دهد (Esmaili et al., 2020, p. 1). ترومای استعمارزدا^۳ به‌عنوان یک دیدگاه نوین معرفی می‌شود، در حالی که تعریف ترومای کلاسیک را در روایت پسااستعماری نقض می‌کند و کاربرد چنین نظریه‌ایی که براساس تعریف غرب بنا شده، باعث نادیده گرفته شدن ظرایف و زیباشناسی در روایت پسااستعماری شده است. در اوایل دهه ۱۹۶۰، کتی کروث^۴، نظریه‌پرداز به‌نام در حیطه تئوری تروما، با استفاده از پیوند نقد ساختارشکنانه و روان‌کاوانه در آثار ادبی به بررسی تروما و ساختار روایی می‌پردازد. او معتقد است که سه بن‌بست^۵ بازنمایی^۶، کنش معوق^۶ یا تأخیر و تکرار^۷ باعث عدم آشکار شدن رخداد تروماتیک در روایت داستان می‌شود. نظریه تروما تأکید دارد که تروما به‌عنوان یک رخداد غیرقابل بازنمایی و وصف‌ناپذیر تلقی می‌شود. این به این معناست که تجربه‌های تروماتیک به‌دلیل شدت و وحشتی که دارند، نمی‌توانند به‌طور کامل توسط زبان یا روایت بازنمایی شوند. این

نظریه تروما با تجربیات واقعیت‌های پسااستعماری تضاد دارد، زیرا در دنیای واقعی، افراد و جوامع پسااستعماری به فرایندهای تاریخی و اجتماعی خاصی تحت تأثیر قرار می‌گیرند که می‌توانند این تجربه‌ها را به صورت بازنمایی درآورند (Esmaili, 2021, p. 30). این انتقاد به تروما نگرش‌های متعارضی را نسبت به قابلیت بازنمایی تروما در ادبیات پسااستعماری ابراز می‌کند. بنابراین منتقدان پسااستعماری ادعا می‌کنند که نظریه تروما براساس دیدگاه کتی کروث در ادبیات پسااستعماری در تضاد است (Visser, 2014, p. 107). در دهه‌های اخیر، منتقدان کوشش کرده‌اند که محدودیت‌ها و جنبه‌های جزئی را که از نظریه‌پردازی‌های غربی درباره منشور تروما سرچشمه گرفته است، بیان نمایند و تجربیات دردناک و خاطرات ناخوشایند افراد و جوامع غیرغربی را، چه در میهن خود و چه در دیاسپورا، بررسی کنند. (Pourgharib et al., 2023, p. 20) در روایت‌های تروماتیک اعتقاد بر این است که خودگویی و به‌اشتراک‌گذاری داستان‌های زندگی در یک نوشته ادبی، اثرات مثبتی را تداعی می‌کند که از نظر روان‌شناسی استوار است. از سوی دیگر، روایت تروماتیک می‌تواند در روایت داستان اصلی ارائه نادرست داشته باشد و باعث بدفهمی شود. در بعضی از آثار داستانی به دلیل روایت‌های جعلی که براساس رویدادهای ناراحت‌کننده و پریشان شکل می‌گیرد درستی و صحت روایت رد می‌شود، اما ویسر اذعان می‌کند نوشتار ادبی می‌تواند به‌عنوان وسیله‌ای قابل قبول برای شهادت تروما پذیرفته شود، زیرا تروما در روایت پسااستعماری می‌تواند قابل مشاهده باشد و هم خود را در ساختار و هم در محتوا نشان دهد و پیام خود را به مخاطبان برساند (ibid, p. 257).

جومپا لاهیری یکی از نویسندگان مهاجر هندی - آمریکایی معاصر است که آثارش مورد استقبال قرار گرفته و محبوبیت ویژه‌ای در مخاطبان ایرانی به خود اختصاص داده

است. از این رو، اکثر آثارش به زبان فارسی ترجمه شده است. در این میان یکی از آثار مهم او مجموعه خاک غریب است. این کتاب در سال ۲۰۰۸ نوشته شده و جوایز متعددی را دریافت کرده است. همچنین این کتاب در سال ۱۴۰۰ توسط امیرمهدی حقیقت ترجمه شده است. لاهیری با استفاده از زمان‌پریشی و گذشته‌نگری، زخم‌های روحی، روانی و احساسی شخصیت‌های اصلی این داستان را روایت می‌کند که در مشکلات مهاجرت ریشه دارد.

تحقیق حاضر با هدف تحلیل و بررسی نظریه تروما استعمارزدا در داستان‌های کوتاه سه‌گانه «هما و کاشیک» جومپا لاهیری براساس روایت‌شناسی ژرار ژنت انجام می‌شود. در گفتمان روایی^۸، ژنت در زمینه روایت‌شناسی و تحلیل داستان، به بررسی رابطه زمانی داستان و نقش آن در تحلیل داستان‌ها می‌پردازد. وی این رابطه را از دو نگاه ساختاری و محتوایی یا داستانی با مفاهیمی نظیر نظم، بسامد و حالت مورد بررسی قرار می‌دهد. با بهره‌گیری از نظریه تروما استعمارزدا که به بررسی تأثیرات استعمار در جوامع موردنظر و رفتارهای تروماتیک ناشی از آن می‌پردازد، تحقیق حاضر قصد دارد این نظریه را در داستان‌های کوتاه لاهیری مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. هدف این تحلیل، بررسی نقش زمان در تروما استعمارزدا و چگونگی نمایش آن در داستان‌هاست. با توجه به اظهارات لاکهورست که ادعا می‌کند ژنت مشکل ناسازگاری زمان و داستان را با گذشته‌نگری^۹، آینده‌نگری^{۱۰} و درنگ^{۱۱} حل کرده و زمان را به‌صورت پویا^{۱۲} از «بازیابی نهایی ایستایی»^{۱۳} تغییر داده است (Luckhurst, 2008, p. 89)، تحقیق حاضر می‌کوشد تا نشان دهد چگونه این تطابق با نظریه تروما استعمارزدا در داستان‌ها انعکاس می‌یابد. در واقع، مؤلفه‌های روایی ژنت می‌توانند به‌طور مؤثری راه‌حلی‌هایی ارائه دهند تا زمان را به‌صورت پویا نشان دهند و وقایع داستان را با ساختار روایی

مرتبط کنند. از این رو، مؤلفه گذشته‌نگری در نظم می‌تواند به‌عنوان یک ابزار مؤثر مورد استفاده قرار گیرد تا مشکل کنش معوق یا تأخیر که یکی از عواملی است که باعث عدم بازنمایی خاطره تروما می‌شود، رفع شود. این مؤلفه به نویسنده این امکان را می‌دهد که وقایع گذشته را با دقت و جذابیت به تصویر بکشد و ارتباط آن‌ها با ساختار روایی داستان را تقویت کند. از این رو، مؤلفه‌های روایی ژنت می‌توانند در تحلیل و بازنمایی تروما و خاطرات تروماتیک در داستان‌ها به‌کار گرفته شوند.

پرسش‌های اصلی پژوهش به این شرح است:

۱. با توجه به تعریف تروما استعمارزدا، آیا مفاهیم نظم^{۱۴}، بسامد^{۱۵}، دیرش^{۱۶} و حالت^{۱۷} می‌تواند پیام تروما را داستان‌های سه‌گانه «هما و کاشیک» نمایان کند؟
۲. آیا روایت تروماتیک می‌تواند در داستان‌های کوتاه سه‌گانه «هما و کاشیک» اثرات مثبتی و اخلاقی را در پی داشته باشد؟

فرضیه پژوهش این است که مؤلفه‌های نظم، بسامد و حالت دارای کارکرد چندگانه هستند که عنصر زمان در روایت و علت آن را در داستان نشان می‌دهد. همچنین مؤلفه‌های نظم، بسامد و حالت به ترتیب مشکل بن‌بست‌های سه‌گانه تروما (تأخیر، تکرار و بازنمایی) را که باعث عدم معنا و پیام روایت می‌شود، رفع می‌کند. به‌علاوه این مفاهیم در اثر داستان‌های کوتاه سه‌گانه «هما و کاشیک» از مجموعه خاک غریب پیام خود را که حاکی از درد و رنج و دوری سرزمین مادری است نشان می‌دهد. این نوع روایت می‌تواند التیام و بازسازی^{۱۸}ی را نوید دهد که نه تنها اثر مثبت را به همراه دارد، بلکه تجربیات دردناک مهاجرت را به تصویر می‌کشد تا مخاطب را به هم‌دردی دعوت کند.

۱-۱. پیشینه پژوهش

مجموعه خاک غریب یکی از شاخص‌ترین آثار جومپا لاهیری به‌شمار می‌رود که توجه محققان زیادی را جلب کرده است. یکی از این محققان بهاره بهمنپورو امیرعلی نجومیان است که روایت تروماتیک را در اثر خاک غریب بررسی کرده‌اند. آن‌ها نتیجه‌گیری کرده‌اند که «لاهییری از ساختارهای موازی در روایت‌پردازی استفاده کرده است. در اصل به‌اجرا گذاشتن همان مفهوم «کنش معوقی» است که در نگاه بسیاری از منتقدان حوزه تروما (همچون فروید، کروت و ...) ساختار زمانی وقایع تروماتیک را شکل می‌دهد» (۱۳۹۶، ص. ۸۶). در همین راستا یون لینگ با توجه به اهمیت عنصر زمان در روایت در مقاله خود اظهار می‌کند که لاهیری به‌عنوان یک نویسنده دیاسپوریک «با مذاکره مجدد رابطه بین گذشته و حال، حفظ تعادل بین خاطرات و فراموشی، شخصیت‌های رمان می‌تواند به تدریج از ترومای خود عبور کرده و هویت جدیدی را بازسازی کنند» (Yun, 2014, p. 141). یکی دیگر از پژوهش‌هایی که درباره اثر خاک غریب انجام شده توسط درایرج و دکتر جایچاندران است. آن‌ها اذعان دارند که «لاهییری از روایت تروما استفاده می‌کند تا ویژگی‌های مشترک خاصی مانند هویت ترکیبی، درگیری فرهنگی، بیگانگی، جابه‌جایی، ادغام و بقای فراملی را که شخصیت‌های داستان را با چالش روبه‌رو می‌کند نشان دهد» (Durairaj & Jayachandran, 2020, p. 2).

در زمینه روان‌شناسی و تروما مقاله سیاوش طلایی و همکارانش درباره بیماران اسکیزوفرنی است که با به‌کار بردن روایت‌شناسی ژرار ژنت، روایت بیماران تحلیل می‌شود. این مقاله نتیجه می‌گیرد که «بنابراین می‌توان براساس نتایج حاصل از تحلیل

ساختاری و محتوایی محور معنایی اصلی را در روایت از خود بیماران مبتلا به اسکیزوفرنیا مضمون قربانی شدن قلمداد کرد» (طلایی و همکاران، ۱۳۹۶، ص. ۳۴۵). در زمینه روایت‌شناسی ژرار ژنت و روایت پسااستعماری، مقاله احد مهروند و فاطمه زلیکانی نشان می‌دهد که چطور روایت‌شناسی ژنت می‌تواند مؤلفه‌های پسااستعماری را بازنمایی کند. «روایت‌شناسی از منظر پسااستعماری مؤلفه‌های پسااستعماری را پررنگ‌تر می‌کند» (مهروند و زلیکانی، ۱۳۹۰، ص. ۹۰). یکی دیگر از مطالعات روایت‌شناسی که براساس نظریه ژرار ژنت بررسی شده، مقاله محمد بهنام‌فر و همکارانش است. این مقاله نتیجه می‌گیرد که «ذکر مکرر حوادث و حالات شخصیت‌های داستانی از سوی نویسنده در رمان که با عنوان بسامد مکرر^{۱۹} بررسی می‌شود، می‌تواند تأکید هدفدار و باانگیزه نویسنده در بازنمایی بعضی از حوادث و ایجاد تعلیق در داستان باشد» (بهنام‌فر و همکاران، ۱۳۹۳، ص. ۴۴).

۲. چارچوب نظری

این مطالعه، رویکرد نظری ترکیبی متشکل از دو نظریه مجزای استیف کراپس و ژرار ژنت است. قبل از اینکه به تحلیل و بررسی رمان پردازیم، شایسته است هر یک از مفاهیم را مختصراً مرور کنیم. در سنت اروپایی روان‌شناسی و روان‌کاوی، مفهوم تروما به‌طور کلی به‌عنوان یک اختلال روانی ناشی از حوادث ناگهانی دردناک و تجربیات ناراحت‌کننده مانند جنگ، تبعید، مهاجرت، خشونت و ظلم توصیف می‌شود (Luckhurst, 2008, p. 15). از منظر روان‌کاوی، تروما شکلی از فقدان است که دلالت بر تثبیت یا انسدادی دارد که مانع از جایگزینی زبان می‌شود (فینک، ۱۳۹۷، ص. ۷۵). نظریه‌سازی تروما اخیراً گسترده‌تر و فراگیرتر شده است، اما این نظریه‌پردازی شامل رویدادهای استرس‌زا ناشی از تبعیض مکرر مبتنی بر نژاد نیست. با تکیه بر تعریف

ترومای اروپامحور، سه نگرش را در تعریف خود از تروما معرفی می‌کند که شامل بازنمایی، تأخیر و تکرار است، که همگی بر تضادهای درونی تجربه و زبان تأکید دارند (Caruth, 2016, p. 69). فرانتس فانون، روان‌شناس پسااستعماری، اظهار می‌کند که شرایط استعماری به‌عنوان عامل ایجاد تروماست که در جوامع اروپایی نادیده گرفته می‌شود. در همین راستا او خاطرنشان می‌کند که «حقیقت این است که استعمار، در ماهیت خود به‌عنوان تأمین‌کننده بزرگ بیمارستان‌های روان‌پزشکی است» (Fanon, 2004, p. 181). از این رو، چطور یک نگاه کودک سفید به انسان سیاه به‌عنوان فرد شوم و شیء بودن و دیگری بودن را به افراد غیرغربی القا می‌کند. در این رابطه، جسم و ذهن سوژه مستعمره به یک اندازه زخمی و بدن به زندان روح تبدیل می‌شود. بنابراین، تعاریف محدود تروما برای فرهنگ‌ها و جوامع غیراروپایی یا جهانی اجرایی نیست (Andermahr, 2016, p. 130).

کرپس با استفاده از مفاهیم فانون از «ترومای موزیانه»^{۲۰} و «سندرم پسااستعماری»^{۲۱} یک مدل جدید و تکمیلی برای استعمارزدایی از تروما را ایجاد می‌کند که برخلاف مدل سنتی که فردی و مبتنی بر رویداد است، آن را «خشونت مستمر و روزمره» معرفی می‌کند. در تعریف ترومای کرپس، کاستی‌های قابل ملاحظه‌ای وجود دارد که روتبرگ بیان می‌کند: «در ابتدا به حاشیه راندن آسیب‌های غیرغربی و اقلیت، سپس اعتبار جهانی برای فرضیه ترومای غربی، تناقض زیبایی‌شناسی تروما در ادبیات پسااستعماری و در نهایت رابطه ناشناخته بین ترومای جهان اول و سوم» (Rothberg, 2008, p. 226). بنابراین، روتبرگ به‌عنوان پیشرو در این زمینه نیاز به استعمارزدایی را در نظریه تروما اعلام کرد و تعریف جدیدی را که بینش «جهانی‌تر و مسئولیت‌پذیرتری» را برای تعریف تروما ارائه دهد درخواست داد (ibid, 2008, p. 226). منتقدان مختلف استدلال

کرده‌اند که تعریف تروما باید از غربی به غیرغربی تغییر کند تا هژمونی^{۲۲} آن از بین برود و به جهانی شدن تروما منجر شود. اندرماهر اشاره می‌کند که تعریف تروما از غرب به غیرغرب، انگیزه اصلی پروژه ترومای استعمارزدایی شده است: «توسعه پارادایم، ادغام تجربیات و متون پسااستعماری به‌عنوان موضوع تحلیل نظریه تروما» (Andermahr, 2016, p. 130).

یکی از اصلی‌ترین نگرانی‌های نظریه ترومای استعمارزدایی، رویکرد تجزیه و تحلیل در تعریف غربی از تروما است که بر ادعای عدم امکان معنا و بازنمایی تأکید دارد، «به‌ویژه زیبایی‌شناسی آن از عدم تعین یا عدم امکان معنا» (Visser, 2014, p. 110). اهمیت این موضوع برای محققان ادبی، ارزش روایی دارد. این موضوع یکی از مباحث بحث‌برانگیز و جذاب در حوزه ادبیات است و تحولات نظریه‌پردازی در این زمینه را تحت تأثیر قرار داده است. زیرا روایت تروماتیک مبتنی بر نظریه‌های کتی کروث غیرقابل حل است. آنچه بیشتر محققان درمورد مفهوم ترومای استعمارزدایی نگران هستند، رویکرد ساختارشکنی نظریه تروما به روایت است، زیرا این روایت ساختارشکن از تروما نمی‌تواند معنای روشن و ممکن برای جنبه زیبایی‌شناختی ترومای کاروت ارائه دهد. از آنجایی که روایت در تروما روشی برای درمان و بهبود است و برای کشف رمزهای واقعی و علل تروما مفید است، با تعریف کروث در تضاد است. «مستقیم‌ترین دیدن یک رویداد خشونت‌آمیز ممکن است به‌عنوان ناتوانی مطلق در شناخت آن رخ دهد» (Caruth, 1998, p. 91).

با توجه به تعریف کروث از تروما که ویژگی‌های آن به‌عنوان «ناگفتنی» و غیرقابل درک توصیف می‌شوند، واضح است که زبان تروما ممکن است دشوار و مبهم باشد. اما در کتاب *تروما و بهبود*، هرمان به ادعای اهمیت روایت در ترمیم و بهبود تروما پرداخته

و بیان کرده که یک روایت تروماتیک باید سازمان‌یافته، جزئی، عمیق، ارتباط با زمان و دارای محتوای تاریخی باشد. این نوع روایت قابل درک و معنادار برای درمان تروما و شفای قربانیان تروما است (Herman, 1994, p. 177). علاوه بر این، روایت نقش مهمی در ترومای استعمارزدایی دارد، زیرا خاطره تروماتیک و پیام معناداری را به مخاطب منتقل می‌کند. علاوه بر این، روایت در تروما زمان منجمد و خاطره را پویا می‌کند. سوزان بریسون گفته است:

حافظه روایی منفعلانه تحمل نمی‌شود، بلکه کنشی از جانب راوی است، کنشی گفتاری است که خاطره تروماتیک را خنثی می‌کند، به رویدادهای یادآورنده شکل و نظم زمانی می‌بخشد، کنترل بیشتری بر یادآوری آن‌ها برقرار می‌کند و به بازمانده برای بازسازی خود کمک می‌کند (cited in: Luckhurst, 2008, p. 88).

از این رو، بن‌بست‌های سه‌گانه کروث از روایت تجارب تروما به وسیله زبان و زمان جلوگیری می‌شود. با توجه به شکل ضدروایت، پراکنده و غیرخطی بودن روایت تروماتیک که براساس تجربه روان‌شناختی تروما شبیه‌سازی می‌شود، «زیبایی‌شناسی تروما هنجار می‌سازد» (Craps, 2013, p. 5). برای این منظور، بازنمایی مستلزم راهبردهای جدیدی است که چشم‌انداز وسیع‌تری داشته باشد و روایت ترومایی در زمینه‌های اجتماعی و تاریخی خاص شکل گرفته باشد. در این راستا، گفتمان روایی ژرار ژنت می‌تواند گزینه مناسبی برای فهم و تحلیل روایت در آسیب‌های استعمارزدایی باشد. در گفتمان روایی، ژرار ژنت به دنبال درک بهتر تعریف مفهوم روایت از طریق درک سیستماتیک ساختار روایت و بازنمایی بوده است. با در نظر گرفتن روایت تروما و بهبودی، لوکهورست نشان می‌دهد که جرارد ژنت مشکل

ناسازگاری زمان و داستان را با گذشته‌نگری، آینده‌نگری و درنگ حل کرده است که طرح را به‌طور پویا به «بازیابی نهایی سکون» تغییر می‌دهد (Luckhurst, 2008, p. 90). الگوی پیشنهادی ژرار ژنت در کتاب *گفتمان روایت* (1980) بی‌شک یکی از برجسته‌ترین نظرات روایت‌شناسی محسوب می‌شود. آثار ژنت برای منتقدان ادبی به‌دلیل تلاش‌های او برای توسعه مدل‌هایی از خواندن متون به شیوه‌ای تحلیلی دقیق، کاربرد خاصی داشته است. علت تمایز او با دیگر روایت‌شناسان تأکید او بر عنصر زمان در روایت است. در نظر وی، داستان زنجیره‌ای از رخدادهاست که در پی‌رنگی خاص توسط راوی نقل می‌شود و در اختیار خواننده قرار می‌گیرد. در واقع، «مقدار زمان خوانش متن روایی و مقدار زمان رخدادهای داستان، دو زمان دال و مدلول هر اثر روایی هستند» (Genette, 1980, p. 33). از طرفی روایت‌شناسی ژنت به حیطة روان‌شناسی هم مرتبط است که در این راستا سیاوش طالبی‌زاده و همکارانش اظهار می‌کنند: «از طریق ساختن داستان و روایت به این وقایع معنا دهند. درحقیقت داستان در اینجا نقش مرهمی را دارد که افراد از طریق آن می‌کوشند زخم روانی‌شان را تسلی دهند» (۱۳۹۶، ص. ۳۴۰). شهرت آثار ژنت به نظریات و مفاهیم او در زمینه زمان در روایت و معرفی نظم، بسامد و حالت است. در این جستار این مفاهیم به ترتیب برای گشودن گره‌های تأخیر، تکرار و بازنمایی استفاده می‌شود.

قبل از قسمت تحلیل و بررسی داستان، مفاهیم نظم، بسامد و حالت از دیدگاه ژنت مختصراً معرفی خواهد شد:

۲-۱. نظم

نظم از رابطه متوالی رخدادها در داستان و ساختار روایی شکل می‌گیرد که سیر خطی را به وجود می‌آورد. اما به زعم ژنت، زمان روایی را نوعی دوگانگی زمان می‌داند که

شامل ترتیب وقایع و زمان‌بندی داستان است و ترتیب زمانی روایت هرگز با ترتیب زمانی داستان کاملاً متعادل نیست. ممکن است یک رویداد قبل از روایت واقعی (گذشته‌نگر یا فلاش‌بک) اتفاق افتاده باشد و هنوز اتفاق نیفتاده باشد، و صرفاً توسط روایت (آینده‌نگر) پیش‌بینی شده است. عدم سیر خطی و ناهماهنگی بین داستان روایت‌شده و ساختار روایت، ترتیب وقایع را آن گونه که رخ داده است رعایت نمی‌کند. ژنت چنین ساختار روایی را زمان‌پریشی^{۲۴} می‌نامد. به گفته تودوروف، «دلیل این بی‌زمانی یا بی‌نظمی در تفاوت این دو نهفته است. ترتیب گفتار تک‌بعدی و قصه‌گویی چندبعدی است. بنابراین، عدم امکان تعادل بین این دو زمان، به زمان‌پریشی می‌انجامد» (۱۹۹۸، ص. ۱۳۶).

۲-۱-۱. روایت آینده‌نگر

روایت وقایعی که قرار است در آینده گفته شود و قبل از گاه‌شماری وقایع روایت می‌شود. به عبارت دیگر بازنمایی وقایع در آینده رخ می‌دهد و زمان روایت از زمان داستان پیشی می‌گیرد. این نوع نگاه به گذشته شامل وقایعی است که در اولین بار داستان اتفاق می‌افتد که زمان آن از زمان روایت جلوتر است. روایت آینده‌نگر همچون روایت گذشته‌نگر به دو نوع آینده‌نگر درونی^{۲۵} و آینده‌نگر بیرونی^{۲۶} تقسیم می‌شود. که طبق ریومن کنان «آینده‌نگری روایت رخداد داستان پیش از نقل رخداد‌های اولیه است. گویی روایت به آینده داستان نقل مکان می‌کند» (کنان، ۱۳۸۷، ص. ۴۳).

۲-۱-۲. روایت گذشته‌نگر

در این نوع گذشته‌نگری، زمان داستان به عقب برمی‌گردد و اتفاقاتی را روایت می‌کند که از زمان داستان عقب مانده است. «گذشته‌نگری روایتی از یک داستان - رویداد در

نقطه‌ای از متن پس از بیان وقایع بعدی است» (همان، ص. ۴۸). روایت گذشته‌نگر مبتنی بر قدرت حافظه و یادآوری خاطرات است که از زمان حال داستان به عقب حرکت می‌کند و حرکت زمانی داستان را از گذشته به حال به تصویر می‌کشد. گذشته‌نگری براساس خط داستانی به سه نوع مرکب، داخلی و خارجی تقسیم می‌شود. روایت گذشته‌نگری درونی درباره شخصیت، رویداد یا مسیر اصلی روایت است در حالی که روایت گذشته‌نگری بیرونی روایت رویدادهایی است که پس از پایان زمان داستان یا روایت اصلی رخ می‌دهد. «با ترتیب و نظم همان رویدادها در داستان را می‌نامد که این زمان‌پریشی خود به دو نوع گذشته‌نگر و آینده‌نگر تقسیم زمان‌پریشی می‌شود. گذشته‌نگری نوعی نگاه به عقب و آینده‌نگری نوعی نگرش به جلو است» (پورقرب و همکاران، ۱۳۹۸، ص. ۵۵).

۲-۲. بسامد

مفهوم بسامد در نظریه زمان ژنت، بخش اصلی تحلیل روایی است. مفهوم بسامد روایت، رابطه بین تعداد رویدادهای داستان و تعداد وقوع آن‌ها در روایت را مشخص می‌کند. کنان به تبعیت از نظریه ژنت، بسامد را تکرار و ساختاری ذهنی می‌داند که از طریق «حذف کیفیت‌های خاص هر رخداد و حفظ تنها ویژگی‌هایی که با رخدادها مشابه مشترک است» به دست می‌آید. (کنان، ۱۳۸۷، ص. ۵۹). فرکانس به سه دسته تقسیم می‌شود که عبارت‌اند از بسامد مفرد^{۲۷}، بسامد مکرر و بسامد بازگو^{۲۸}. بسامد مفرد به‌عنوان متداول‌ترین نوع روایت است که یک بار در داستان اتفاق می‌افتد و گفته می‌شود. «بسامد مکرر نقل مکرر روایتی است که یک بار رخ داده است و در آخر بسامد بازگو نقل یکباره آنچه n بار اتفاق افتاده است» (کنان، ۱۳۸۷، ص. ۵۰).

۳-۲. حالت

حالت در سنت نقد ادبی زاویه دید نامیده می‌شود، حالتی است که ژنت این مفهوم را توسعه و تکمیل می‌کند. حالت به‌عنوان یکی از جنبه‌های گفتار روایی، تابعی از رابطه روایت و داستان است، اما بیشتر در زاویه دید کاربرد دارد تا رویداد. حالت با دو سؤال روبه‌رو می‌شود: فاصله بین روایت و راوی چقدر است؟ و آیا روایت مستقیم است یا غیرمستقیم آزاد است؟ به گفته ژنت، رابطه موقعیت راوی در داستان و فاصله راوی به چهار دسته تقسیم می‌شود: ۱. داستان‌هایی که راوی به‌عنوان راوی و شخصیت حضور ندارد؛ ۲. داستان‌هایی که راوی نه به‌عنوان راوی بلکه به‌عنوان شخصیت حضور دارد؛ ۳. داستان‌هایی که راوی به‌عنوان راوی حضور دارد، اما به‌عنوان شخصیت حضور ندارد؛ ۴. داستان‌هایی که راوی هم به‌عنوان راوی و هم شخصیت حضور دارد. دیوید هرمن تأکید می‌کند که «ژنت در استفاده از زمان، حالت و صدا از همان پارادایم دستوری استفاده کرد تا روابط بین دنیای روایت‌شده، روایتی که در آن ارائه می‌شود و روایتی که ارائه را امکان‌پذیر می‌کند» (۱۳۹۲، ص. ۳۰).

۴-۲. دیرش

به گفته ژنت، یکی از مهم‌ترین بخش‌های تحلیل زمان روایت، مدت زمان است. در تعریف کلی، کنان «روابط بین زمان وقوع حوادث و مقدار متن اختصاص یافته به روایت آن‌ها را در نظر می‌گیرد» (۱۳۹۸، ص. ۴۸). در زمان خطی، گذر زمان روندی مشخص و یک‌نواخت دارد، اما بازنمایی زمان در روایت دقیقاً با زمان واقعی مطابقت ندارد. مثلاً می‌توان وقایع یک روز را در چند دقیقه به اختصار نقل کرد. ژنت از نسبت زمان متن و حجم متن برای توصیف مفهوم مدت زمان استفاده می‌کند که مبنای بررسی شتاب و ریتم روایت است و در سنجش آن شتاب مثبت و منفی می‌شود. صرف زمان طولانی در

قسمت کوتاه متن را «شتاب» و اختصاص زمان کوتاه به قسمت بزرگ متن را «کاهش» می‌گویند. طبق نظریه ژنت، «دومین جنبه گفتمان روایی "مدت" (سرعت روایت) است که با رابطه بین مدت زمان واقعی رویدادها و طول متن تعریف می‌شود» (۱۳۹۸، ص. ۱۳۸). موضوع دیگری که در روایت مبتنی بر نظریه ژنت حائز اهمیت است شتاب و مکث توصیفی نام دارد که هر کدام به ترتیب حداکثر سرعت و حداقل سرعت را نشان می‌دهند. در واقع، در شتاب بخشی از داستان و رویدادهای آن «جایی که فضای متنی صفر با مدت زمان داستان مطابقت دارد» روایت نمی‌شود، در حالی که رویدادهای مکث توصیفی با تفاسیر و توصیف‌های اضافی روایت می‌شوند، جایی که بخشی از متن با مدت زمان داستان صفر مطابقت دارد (همان، ص. ۵۵).

۲-۵. کانون‌سازی دوگانه^{۲۹}

کانون‌سازی روشی است که نویسنده از طریق عناصر داستان اعم از شخصیت‌ها، گفت‌وگوها و رویدادها به خواننده اطلاع می‌دهد. کانون‌سازی به سه دسته کلی طبقه‌بندی می‌شود: اول شخص، سوم شخص یا دانای کل و به‌ندرت دوم شخص. کانون‌سازی دو نوع دارد: درونی و بیرونی، اما گاهی این دو نوع با هم ادغام می‌شوند و کانون‌سازی دوگانه را می‌سازند. کانون‌سازی دوگانه صدای شخصیت و صدای راوی را یکی می‌کند. به نوعی راوی دانای کل است. ژنت می‌گوید: «احساساتی که فقط یک راوی دانای کل قادر است، مانند خدا خود از دیدن فراتر از اعمال و بدن صدادار و روح، می‌تواند آشکار کند» (Genette, 1980, p. 210). گفتار غیرمستقیم آزاد در تمرکز دوگانه برای حذف فاصله بین راوی و شخصیت‌ها استفاده می‌شود. در واقع نوعی هم‌بستگی بین نویسنده و راوی و حتی خواننده برای برقراری ارتباط وجود دارد.

۳. تحلیل و بررسی

۳-۱. خلاصه داستان هما و کاشیک

داستان‌های سه‌گانه «هما و کاشیک» یکی از بخش‌های مجموعه داستانی خاک غریب است که توسط لاهیری نوشت شده است. این داستان روایت دو خانواده است که به دلیل فرهنگ مشابه روابط نزدیکی دارند و سرنوشت آن‌ها به هم گره خورده است. زمان داستان از کودکی دو شخصیت مهم داستان به نام‌های کاشیک و هما شروع می‌شود و تا بیست سال بعد ادامه پیدا می‌کند که نه تنها ماجرای عشق نافرجام، بلکه فقدان و مرگ مادر و سرزمین مادری را به تصویر می‌کشاند. ویژگی روایی این داستان خطی و یک‌نواخت نیست و زمان داستان گاهی به گذشته، حال و آینده در تغییر است. این داستان سه‌گانه شامل «اولین بار و آخرین بار»، «آخر سال» و «رفتن به ساحل» است که به ترتیب وقایع و تجربیات دردناکی از بیماری لاعلاج مادر کاشیک است. سپس مرگ مادر، ازدواج مجدد پدر و آشنایی با مادر و خواهرخوانده‌هایش است و روایت آخر ملاقات تصادفی با هما و اثرات آن در روند داستان است. این داستان و روایت‌ها، تجربیات دردناکی را به تصویر می‌کشاند که حاکی از دوری سرزمین مادری است که با مرگ مادر هم‌زمان می‌شود. شخصیت‌های داستان مرتباً خاطرات گذشته را تکرار می‌کنند و سایه آن‌ها در زندگی روزمره آن‌ها تأثیر می‌گذارد. روایت خاطرات باعث می‌شود که حس هم‌دردی در میانشان تقویت شود و هویت خود را بازیابی کنند.

۳-۲. نظم و ترتیب و زمان‌پریشی در روایت سه‌گانه «هما و کاشیک»

۳-۲-۱. گذشته‌نگر

داستان «هما و کاشیک» داستانی درباره مرگ و زندگی و عشق و نافرجامی است، داستانی حول خاطره دوری از خانه مادری و مرگ مادری برای کاشیک است که در ذهن، شخصیت‌های اصلی داستان و زندگی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. روایت

حول این خاطره می‌چرخد و پیکان روایت آن گاهی به سمت جلو و گاهی به سمت عقب پیش می‌رود و روایت در این رمان با کاربرد گذشته‌نگر و گاه آینده‌نگر به روایتی غیرخطی می‌انجامد. راوی در طول داستان به آشفتگی روانی می‌پردازد و خاطرات گذشته را یادآوری می‌کند. در همان صفحات اول هیچ انسجامی در متن وجود ندارد. زمان بین حال و گذشته و گاهی آینده می‌گذرد. با بازگشت راوی به گذشته، گاهی اوقات زمان و مکان تغییر می‌کند؛ یعنی با تداعی خاطره یا نشانه، روایت آشفته می‌شود. «قبلاً هم دیده بودمت، آن قدر زیاد که حسابش دستم نیست. اما حضور تو را اولین بار در زندگی‌ام در مهمانی خداحافظی پدر و مادرم برای خانواده‌ی شما را به جا می‌آورم که در خانه‌مان در میدان اینمان ترتیب داده بودند» (لاهی‌ری، ۱۴۰۰، ص. ۲۲۳). هما هنگام ملاقات کاشیک یادآور خانه‌ای می‌شود که نشانه‌ی هجران و جدایی از عشق خود و خانه‌ی مادری است و حس تنهایی و آشفتگی را به هما القا می‌کند، اما در عین حال نظمی در این آشفتگی زمانی قرار دارد که معنای هجران را به‌طور واقعی القا می‌کند. «به‌واسطه‌ی زمان و مکان، ارتباط مکان‌های مدرکات حسی را در مکان، و تقارن و تعاقب آن‌ها را در زمان نظم می‌دهد» (پورقرب، ۱۴۰۰، ص. ۶۵). ابتدای داستان با واژه‌ی «قبلاً» که حاکی از زمان گذشته است شروع می‌شود و داستان را به گذشته می‌برد. این اولین روایت گذشته‌نگر است که راوی آن را روایت می‌کند و اولین جدایی و دیدار را در قالبی متضاد بیان می‌کند که چطور از خانه و میهن خود دور افتاده‌اند و در لابه‌لای گذشته دوباره روایت به عقب‌تر می‌رود و خاطرات تهیه‌ی غذا توسط مادر را یادآوری می‌کند و نشان می‌دهد که هما در گذشته گیر کرده است:

چند ساعت قبل از مهمانی را به یاد می‌آورم که مادرم صرف آماده کردن خانه برای ورود مهمان‌ها کرده بود: اسباب و اثاثیه را برق انداخته بود، بشقاب‌های

یک‌بار مصرف و دستمال را روی زمین چیده بود، و خانه بوی پلو و کاری بره گرفته بود یا عطر دتمپس که مادر در مناسبت‌های ویژه می‌زد (لاهیری، ۱۴۰۰، ص. ۲۲۳).

تکرار روایت‌های گذشته‌نگر نشانگر اهمیت گذشته برای هماست و خاطرات مادر مخصوصاً خاطراتی که او با مادرش در هند داشتند. لاهیری با عنوان کردن خانه مادری، طعم و اسم غذا قصد دارد تا فرهنگی را که یادآور لحظات شیرینی که اکنون وجود ندارد است برای مخاطب تداعی کند. دلیل این امر شاید حس نوستالژیک گذشته باشد که روزهای کودکی را در ذهن او تداعی می‌کند. در میان بودن خاطرات گذشته و حال، نوعی هیبریدیتی وجود دارد که گذشته و حال هما را به‌عنوان یک مهاجر روایت می‌کند. هدف از بیان آن‌ها به تصویر کشیدن اتفاقاتی است که شخصیت اصلی داستان پس از مهاجرت تجربه کرده و تأثیر آن‌ها تا به امروز ادامه داشته است. به گفته ژنت «لحظه یادآوری همیشه سرخوشانه است، حتی اگر گذشته‌ای را زنده کند که به خودی خود دردناک است» (همان، ص. ۵۵). این گذشته‌نگر بیرونی به شناسایی شخصیت‌های داستان و ایجاد فضای داستان برای ترسیم رنج شخصیت‌ها کمک می‌کند. همچنین، تمام روایت‌ها به خاطرات خانه مادری متصل می‌شود که با هویت فرهنگی و بومی آن‌ها آمیخته می‌شود.

قدیم‌ترین زمان روایت‌شده در متن داستان که تاریخ تقویمی به‌شمار می‌آید به رخداد تاریخی استعمار اروپا در ۱۹۴۳ برمی‌گردد. لاهیری یک رخداد تاریخی را بیان می‌کند که به ریپورت کردن مهاجران یهودی از ایتالیا اشاره و استعمار اروپا را نسبت به مهاجران روایت می‌کند و با این روایت، تجربیات مهاجرت خود را با آن درهم می‌آمیزد. در عین حال، این تاریخ به رویداد جداسازی هند بر می‌گردد که هزاران نفر

بی‌خانمان و کشته شدند. اهمیت تاریخ جدایی‌طلبی که توسط استعمار رخ داده است نمایان می‌شود. همانطور که کریس از «کلمات، عبارات، نقوش و مضامین متعددی که از یک روایت به روایت دیگر منعکس می‌شود» یاد می‌کند (Craps, 2013, p. 93). نویسنده از این تاریخ‌های تقویمی برای برجسته کردن رنج قربانیان در دوران تقسیم و استعمار استفاده می‌کند که نه تنها نسل گذشته را درگیر می‌کند، بلکه تا دو نسل بعد ادامه دارد. «جلو پورتیکو میدانی کوچک بود که بنا به لوحی که هما توانسته بود ترجمه‌اش کند، در اکتبر ۱۹۴۳ بیشتر از یک یهودی از آنجا از کشور دیپورت شده بود» (ibid, p.325).

متن رمان نشان می‌دهد که این یک گذشته‌نگر بیرونی است که گاهی به شخصیت‌ها می‌پردازد. نظم گذشته‌نگر بیرونی، توصیف رویدادهای سیاسی و تأثیر قدرت بر تاریخ و هویت جمعی شخصیت‌ها را نشان می‌دهد. روایت گذشته‌نگر نوعی کنش معوق یا تأخیر در روایت تروماست که شخصیت داستان نمی‌تواند آن را به‌طور صریح بگوید، پس در قالب خاطره و روایت تاریخی درد و رنج خود ابراز می‌کند. از این رو، لوکهورست می‌گوید: «تاریخ‌های خشونت جنسی، جنسی یا نژادی دلایل غیرقابل‌انکاری برای یافتن قدرت توضیح‌دهنده در ایده‌های تروما دارند، با این حال امروزه معمولاً استدلال می‌شود که هویت آسیب‌زا ریشه بسیاری از خاطرات جمعی ملی است.» (Luckhurst, 2008, p. 2).

در این روایت، راوی با نظم ترکیبی گذشته‌نگر با شخصیت‌های اصلی داستان سروکار دارد. این ترکیب، اهمیت رابطه تاریخ و خاطره فردی را توصیف و فضای بیرون و درون روایت را بررسی می‌کند. بنابراین، جنبه شبکه حافظه که نظم گذشته‌نگر را به هم متصل می‌کند، به‌طور مستقیم با عملکردهای خاطره تأخیری در تروما مرتبط

است. یکی دیگر از شخصیت‌های داستان از دید او روایت می‌شود کاشیک است که از مرگ مادر رنج می‌برد و تمام خاطرات او را یادآوری می‌کند و یادآوری خاطرات او با فرهنگ بومی خود همراه می‌شود. این یادآوری‌ها به نوعی فقدان مادر و فقدان سرزمین مادری را نمایان می‌کند که راوی آن را به‌طور گویا بیان نمی‌کند، اما پی در پی داستان و روایت خود را به سمت آن خاطره تروماتیک و دردناک پیش می‌برد. «پدر بزرگ و مادر بزرگم از ۱۹۶۲ که پدر و مادرم عروسی کرده بودند همیشه نم‌نمک در حال عزاداری بودند. مادرم گاه گاه برمی‌گشت پیششان - اول از بوستون و بعد از بمبئی، مثل پرسفونه، دختر زئوس - اسطوره رفتن و بازگشتن» (لاهی‌ری، ۱۴۰۰، ص. ۲۸۵).

نویسنده با اشاره به گذشته و استفاده از اسطوره باستانی قصد دارد بر زمان و مکان تأکید کند. او زندگی و هویت دوگانه‌ای را ترسیم می‌کند که نیمه‌ای از آن در سرزمین مادری است که نشاط و سرزندگی به همراه دارد و در مقابل در کشور مهاجر دل‌مردگی و افسردگی به همراه دارد.

۲-۲-۳. آینده‌نگر

در روایت داستان «هما و کاشیک» روایت‌های آینده‌نگر دیده می‌شود که هدف آن بازنمایی امید و بهبود است. «کاشیک کیف چرمی بزرگی را نشان داد که پر از عکس بود و امیدوار بود که یک روز کتابشان کند» (لاهی‌ری، ۱۴۰۰، ص. ۳۲۲).

در این قسمت از روایت، نویسنده با استفاده از کلمه «یک روز» امید در آینده را نشان می‌دهد که قرار است کاشیک تمام عکس‌هایی را که از سفرهای خود جمع‌آوری کرده است به صورت کتاب درآورد. کاشیک قصد دارد از عکس‌هایی که نشانه خاطرات گذشته و هجران است برای بازیابی خود استفاده کند. «از وقتی می‌خواهند بروند، با دخترها مهربان‌تر شدم و به جبران نرفتم به دیسی‌لند، یک روز به موزه علوم

بردمشان و یک روز به آکواریوم» (لاهیری، ۱۴۰۰، ص. ۲۸۳) و در اینجا، نویسنده با ذکر زمان آینده نشان می‌دهد که کاشیک امید دارد که از احساس تنهایی رهایی پیدا کند و سعی می‌کند که با هم بودن را با خواهرهای ناتنی‌اش را تقویت کند. گفتنی است که داستان از زمان دستوری حال و آینده استفاده می‌کند تا دیدگاه خوش‌بینانه‌ای از آینده و امید را ترسیم کند و چنین تکنیک‌های ساختاردهی زمان باعث تولید معنا در متن برای انتقال پیام می‌شود.

۳-۳. بسامد

روش دیگر ژنت برای نمایش زمان، تعیین فرکانس تعداد تکرارهای یک رویداد در متن است. در روایت‌های تروماتیک، تکرار یک بن‌بست برای گفتن خاطره تروماتیک است، اما بسامد در نظر ژنت بازنمایی اهمیت وقایع در داستان است که پیام داستان را به همراه دارد. بسامد از سه بخش به نام از بسامد مفرد، بسامد مکرر و بسامد بازگو تشکیل شده است. استفاده از بسامد مفرد و بسامد مکرر در ساختارروایی رمان بسیار محسوس است. نویسنده به ذکر وقایع و خاطراتی می‌پردازد که به‌طور مکرر اتفاق افتاده است و با بیان موقعیت‌هایی که برای هر فرد پیش آمده است، زمان را گسترش می‌دهد. بسامد مفرد جنبه غالب زمان است و بسیاری از رویدادها یک بار مورد بحث قرار می‌گیرند. پی‌رنگ داستان «هما و کاشیک» حول یک خاطره می‌چرخد که مرگ مادر و فقدان اوست و این خاطره همه شخصیت‌های داستان را به هم پیوند می‌دهد. در این روایت، نویسنده با بازگویی وقایع طرح را تقویت می‌کند تا رویداد مرکزی را متجلی کند. مرگ مادر کاشیک و داستان مهاجرت یکی از تکراری‌ترین خاطرت در داستان است که توسط شخصیت‌های دیگر به‌ویژه «هما و کاشیک» در زمان‌های مختلف بارها روایت شده است. برای مثال در این بخش از متن داستان روایت مرگ

مادر از زاویه دید هما بازگو می‌شود. «مادر کاشیک، دیگر از بین رفته بود. پدر و مادرهاشان فقط به خاطر رگ و ریشه مشترکشان همدیگر را دوست داشتند، به خاطر زمان و مکانی که آن‌ها دیگر دستشان بهش نمی‌رسید» (لاهیری، ۱۴۰۰، ص. ۲۹۳). در جایی دیگر روایت از طریق کاشیک نقل می‌شود

خاطره مرگ مادر کاشیک به‌طور مستقیم تقریباً ۲۳ بار در داستان تکرار شده است. این روایت از زاویه دیدهای مختلفی نقل شده و تکرار خاطرات از نظر نویسنده هدفمند بوده است. نویسنده رویدادهای مهم را بیان می‌کند و بر اهمیت آن‌ها در زمان‌های مختلف تأکید می‌کند. دلیلی که نویسنده برای روایتگری از طریق شخصیت‌های مختلف داستان استفاده می‌کند برای خلق یک جامعه و فضایی برای انتقال خاطرات است. تکرار خاطره مرگ مادر با روایت‌های مختلف ترکیب شده است که سرنخی از روایت پسااستعماری است که مسکوت مانده است. اکثر این خاطرات با داستان‌های مهاجرت و فقدان سرزمین مادری ادغام شده‌اند که در زندگی روزمره کاشیک و هما نمود پیدا می‌کند. لاهیری با بازنمایی تکرار روزانه خاطرات در داستان «هما و کاشیک» و رنج شخصیت‌های داستان قصد دارد معنا و پیام را از طریق ساختار روایت و محتوای داستان به مخاطب انتقال دهد.

نظریه کروث مبنی بر اینکه تکرار باعث درک نادرست تروماتیک یک «حقیقت غیرممکن» می‌شود (1998, p. 6). در حالی که به تبعیت از نظریه ژنت، تکرار در روایت گفتمانی باعث کشف رویداد می‌شود و بن‌بست تکرار وسواس‌گونه کروث را رد می‌کند. «تکرار، شکل رایج بسامد، به‌عنوان تکنیک اصلی در برخی از رمان‌های آوانگارد ظاهر شده است» (Caruth, 1983, p. 13). خاطرات تروماتیک که مربوط به مهاجرات و

مرگ مادر است بارها تکرار شده است که اهمیت مرگ مادر و درد مهاجرت را به خواننده انتقال دهد.

۴-۳. دیرش

درواقع، لاهیری برای اندازه‌درد تروما مدت زمانی را تعریف کرده است که از گذشته تا اکنون و حتی آینده ادامه دارد. در این راستا، ژنت مدت زمان را در روایت طبقه‌بندی می‌کند و این چنین اظهار می‌نماید که «رابطه بین مدت زمان (مدت داستان، که بر حسب ثانیه، دقیقه، ساعت، روز، ماه و سال اندازه‌گیری می‌شود) و طول (اندازه متن در سطرها و صفحات) را ارزیابی می‌کند» (Genette, 1983, pp.87-88). مدت زمان به سه بخش تقسیم می‌شود که شامل شتاب ثابت، شتاب مثبت و شتاب منفی است، در حالی که فاصله بین روایت‌ها و رویدادها از متنی به متن دیگر متفاوت است. طبق داده‌های تقویمی در داستان «هما و کاشیک» از سال ۱۹۴۳ تا ۱۹۸۷ روایت می‌شود و حجم متن اختصاص داده‌شده به این مدت طولانی ۷۰ صفحه است. بنابراین، از نظر زمانی، متنی که به زمان روایت اختصاص دارد، شتاب مثبت است که بیانگر سرعت روایت است. راوی داستان آوارگی خود را با تاریخ مهاجران دیگر کشورها اندازه می‌گیرد. «در اکتبر ۱۹۴۳ بیشتر از یک یهودی از آنجا از کشور دیپورت شده بودند» (لاهییری، ۱۴۰۰، ص. ۳۴۰). و در جای دیگر راوی «زندگی کاشیک به‌عنوان عکاس خبری از تقریباً بیست سال پیش شروع شده بود. سال ۱۹۸۷ رفته بود به آمریکای لاتین و از پولی که پدرش بعد از فارغ‌التحصیلی از کالج بهش داده بود خرج می‌کرد» (همان، ص. ۳۷۰). در این قسمت راوی خاطرات بیست‌ساله کاشیک را در دو سطر روایت می‌کند که نشان‌دهنده شتاب مثبت است و حذف خاطراتی است که موجب آزار کاشیک می‌شود و از طرفی یادآور مشقت‌هایی از دوری مادر و سرزمین مادری دارد. درواقع، لاهیری برای سرعت روایت خود مجبور است که از توصیف جزئیات پرهیز کند. پس آن‌ها را

به‌عمد حذف می‌کند تا پیام اصلی داستان را که همان فقدان مادر و سرزمین مادری است به مخاطب برساند.

اما در قسمتی از روایت در داستان سه‌گانه «هما و کاشیک» که مربوط به خاطرات مادر و مرگ اوست شتاب منفی می‌شود. منظور نویسنده از بهره‌گیری شتاب منفی در روایت داستان، نمایاندن تداوم رنج کاشیک برای اندوه فقدان مادر است.

ظرف سه و سال و نیمی که از مرگ مادر می‌گذشت، خاطراتی که از مادر خودم داشتم کم کم از هم می‌پاشید. هزاران روزی که با او گذارنده بودم، داشت ذره ذره آب می‌رفت و به مستی صحنه و تصویر که در ذهنم گیر کرده بود، کاهش می‌یافت (همان، ص. ۶۳۱).

در اینجا لاهیری با قید شمارش مدت زمان این رنج را نمایان می‌کند که با وجود گذشت سه سال و نیم از مرگ مادر برای کاشیک هزاران روز طول کشیده است و شتاب منفی را در محتوای داستان پررنگ می‌کند. در اینجا نویسنده زمان را گسترش می‌دهد و به تعلیق زمان می‌پردازد تا بزرگی اندوه خود را از این آسیب روحی نشان دهد. وی با این تکنیک گواهی برای رنج مداوم در تروما استعمارزدا پدید می‌آورد که کاملاً ناگهانی بودن و اتفاقی بودن تروما را رد می‌کند.

۵-۳. حالت

درحقیقت مفهوم حالت به نوعی بیان‌کننده این است که چه کسی روایت می‌کند و در کجای روایت واقع شده است و از دید چه کسی سخن می‌گوید. ارتباط حالت و تروما در روایت می‌تواند ارتقای قابلیت درک و تجربه خواننده یا شنونده درمورد تروما را تسهیل کند، زیرا حالت راوی به اوضاع روانی و عاطفی شخصیت داستان پنجره‌ای باز می‌کند و اجازه می‌دهد تا عمق تجربه راوی را درک کنند. این ترکیب از حالت و تروما می‌تواند به خواننده یا شنونده اجازه بدهد تا با تعامل عمیق‌تر با داستان، تجربه تروماتیک را به شکل بهتری درک کنند. در داستان سه‌گانه «هما و کاشیک» بیشتر اوقات

راوی سوم شخص و دانای کل است و گاهی هم اول شخص است که مرتباً در حال تغییر است. فاصله‌ی راوی با شخصیت داستان از بین می‌رود و راوی به جای شخصیت، روایت می‌کند. در داستان سه‌گانه «هما و کاشیک» لاهیری داستان‌ها را روایت می‌کند و مواقعی هم با شخصیت‌های داستانش ادغام می‌شود و روایت می‌کند. «ما که می‌خواهیم شما بیدار می‌شدید. ما که بیدار می‌شدیم، خواب بودید. زیر یک سقف، داشتیم زندگی دو سر دنیا را می‌کردیم» (لاهییری، ۱۴۰۰، ص. ۲۰۰).

در این نوع، راوی می‌تواند حقیقت را به جای قهرمان داستان بگوید چطور رنج جدایی را نشان می‌دهد و فاصله‌ی بین هما و کاشیک را که دو دنیای متفاوت را بازگو می‌کند. زمانی که فاصله‌ی راوی با داستان زیاد می‌شود، راوی نقش سوم شخص پیدا می‌کند و مواقعی هم که فاصله‌ی راوی با داستان کم می‌شود، راوی اول شخص است. لاهیری برای نشان دادن احساسات درونی از زاویه‌ی دید اول شخص یا کانون‌سازی درونی استفاده است. در محتوای داستان لحن کاشیک بسیار غمناک است و خاطره‌ی مادر و فقدان او احساس می‌شود. «بعد از مرگ مادرم، قیافه‌ی پدر برای همیشه عوض شد، کم‌تر از اینکه حالتی غصه‌دار داشته باشد، توی قیافه‌اش تسلیمی همراه با عصبانیت نشست». گاهی لاهیری از سوم شخص یا دانای کل استفاده می‌کند تا فضای بیرونی را توصیف کند و صدای شخصیت‌های داستان باشد که به نوعی کانون‌سازی بیرونی را شکل می‌دهد. «کاشیک تنها کسی بود که که اتفاقی را که افتاده بود مستند کرده بود و با اینکه جان مرد را نجات نداده بود، خودش را مفید می‌دید، می‌دانست کاری که کرده از شدت جنایت کاسته است» (لاهییری، ۱۴۰۰، ص. ۳۶۰). در اینجا نویسنده عوامل بیرونی و اجتماعی را که به شخصیت داستان ارتباط دارد توضیح می‌دهد تا تروما و آسیب روحی را فقط فردی توصیف نکند و تأکید کند که این آسیب‌ها به جامعه مرتبط است. در جای دیگر نویسنده به جای قربانیان سخن می‌گوید و صدای آن‌ها می‌شود و شرایط وحشتناک آن‌ها را روایت می‌کند. «سر سی سالگی به استخدام

نیویورک تایمز درآمد. او را به آفریقا و بعد به خاورمیانه فرستاند. دیگر یادش نمی‌آمد از چند جنازه عکس گرفته بود» (همان، ص. ۳۴۵). رنج کاشیک از فقدان مادر و سرزمین مادری را نشان می‌دهد و مهاجرت را علت اصلی عدم تعلقی به سرزمین مادری و اروپا مطرح می‌کند.

۳-۶. کانون‌سازی دوگانه^{۳۰}: بازیابی

در بیشتر روایت زاویه دید شخص اول است که راوی با کاشیک یکی از شخصیت‌های داستان یکی می‌شوند تا پیام داستان را به مخاطب برسانند. نویسنده با استفاده از زاویه دید شخص اول قصد دارد که احساسات درونی کاشیک را آشکار می‌کند تا از کانسازی درونی استفاده می‌کند تا موتیف هجران و غم فقدان مادر و سرزمین مادری را آشکار کند و آن‌ها را با مخاطب در میان بگذارد. در این قسمت لاهیری از طریق کاشیک تبعید خودخواسته را اظهار می‌کند که چطور مهاجرت و فقدان و حس نوستالژیک می‌تواند تروما را بسازد. و از طرفی از طریق روایت درد را کاهش دهد و به سوی بهبود پیشرفت کند.

ما هر دو داریم پیش می‌ریم، کاشیک. راه‌های جدیدی پیش پامونه که باید کشف کنیم .... می‌دانستم که هر دو ما ممنون چیترا بودیم که در آخرین جایی که مادرم خانه نامیده بود، زیر فشار هر چه از روح او در آنجا معلق ماند بود، طاقت نیاورده بود و مجبورمان کرده بود درهای آنجا را ببندیم (همان، ص. ۲۹۳).

بعضی اوقات راوی به‌عنوان دانای کل درون ذهن خود را بازگو و خاطره را با کلماتی مانند فکر، دانسته، احساس... روایت می‌کند. این بخش از رمان، مهم‌ترین کارکرد راوی را نشان می‌دهد، زیرا نقش راوی به‌عنوان راوی، ارتباط خود را با داستان نشان می‌دهد. «می‌دانستم لهجه‌ها به زودی کم‌رنگ می‌شود و بعد یکسره از بین می‌رود، همان جور که بلوزهای دهاتی و مدل مضحک موهاشون» (همان، ص. ۲۶۴). علاوه بر این، لاهیری با تغییر و هماهنگی با قهرمان داستان، از متن رساله‌ای یک نامه استفاده

می‌کند تا بر آنچه ژنت «کارکرد گواهی یا کارکرد تصدیق»^{۳۱} نامیده و «کارکرد ایدئولوژیک راوی»^{۳۲} نامیده است، تأکید کند (همان، ص. ۲۵۶). در اینجا لاهیری نه تنها به‌عنوان یک راوی بلکه به‌عنوان شاهدهی که می‌خواهد خاطره‌آسیب‌زا را روایت کند، داستان را ادامه می‌دهد.

در مثال ارائه‌شده، لاهیری از صدای چندگانه مانند هترودیژتیک و همودیژتیک استفاده می‌کند. با درنظر گرفتن مسئولیت اخلاقی لاهیری به‌عنوان شاهد، او شکلی متناقض از سکوت و صدایی منحصربه‌فرد می‌سازد تا بازنمایی منحصربه‌فرد از دیدگاه‌های متعدد را تولید کند. در این مثال، دانای کل از حال، آینده و گذشته برای ایجاد زمان پویا استفاده می‌کند، برخلاف زمان انجماد تعریف کلاسیک تروما. راوی هم آینده و هم اخبار امید و بهبود را زمان آینده بیان می‌کند. «آن‌ها باز هم امیدشان را از دست ندادند و همچنان خیال می‌کردند که او دیر یا زود خواهد آمد، خیال می‌کردند یک روز سوار هواپیما می‌شود و از در خانه می‌آید تو» (همان، ص. ۲۵۵). آنچه در این رمان مهم به نظر می‌رسد، راه‌های انتقال رویدادهای روایی از طریق ذهنیت کانونی‌سازی است. نویسنده بین روایت دانای کل تا روایت محدود را در همین قالب روایی انتخاب کرده است. بنابراین، او به مضمون پسااستعماری با استفاده از موتیف خانه و کانونی شدن مکان و ترمیم خانه و بازسازی هویت فردی و جمعی اشاره می‌کند. این نوع گفتار که هم مستقیم و هم غیرمستقیم است، هم کانونی شدن بیرونی یا درونی، پیوندی مؤثر و اخلاقی دارد که کارکردی ایدئولوژیک دارد که ژنت آن را «کارکرد شهادتی» می‌نامد (همان، ص. ۲۵۶).

۴. نتیجه

این مقاله از یک چارچوب تحلیلی - ترکیبی برای بررسی بازنمایی تروما در داستان‌های کوتاه سه‌گانه «هما و کاوشیک» از مجموعه داستان‌های خاک غریب استفاده شده است. هدف این بوده است که با استفاده از نظم، حالت و بسامد ژنت، یک نظریه

استعمارزدایی از تروما را اتخاذ کنیم. یافته‌ها نشان می‌دهد که این رمان با استفاده از این مؤلفه‌ها مسئله سه بن‌بست کتی کروث تکرار، تأخیر و بازنمایی را که باعث عدم آشکار شدن رخداد تروما و انتقال پیام به مخاطب می‌شود حل می‌کند. الگوی روایی در داستان‌های کوتاه سه‌گانه «هما و کاشیک» به صورت گذشته‌نگر و فلاش‌بک بود که مشخص می‌شود رخداد تروماتیک با تعویق روایت شده است، اما فقط مختص به گذشته نیست و تا زمان حال و حتی آینده هم ادامه دارد. همچنین، نویسنده هم از روایت گذشته‌نگر مرکب استفاده می‌کند تا پویایی زمان را نشان دهد و نیز نشان دهد که تأخیر در روایت تروما باعث ایستایی و سکون زمان نمی‌شود. همچنین این مقاله با استفاده از مفهوم بسامد تکرار در تروما را بررسی کرده است تا تکرار را به‌عنوان انتقال‌دهنده پیام و اهمیت رخداد نشان دهد نه یک بن‌بست برای آشکار شدن تروما. تکرار باعث می‌شود علت اصلی تروما مشخص شود که همان فقدان سرزمین مادری و کم‌رنگ شدن فرهنگ در فرایند مهاجرت است که شخصیت‌های داستان را درگیر کرده است. همچنین این مقاله مفهوم حالت، لحن و زاویه دید راوی را مورد بررسی قرار داد تا احساس ناراحتی و غم راوی را آشکار کند. به علاوه، مفهوم دیرش مدت تروما را آشکار می‌کند که نشان‌دهنده رخدادهای تروماتیک نه تنها ناگهانی نیست، بلکه در روزمره زندگی کاشیک و هما وجود دارد و آن‌ها را مشوش می‌کند. کاربرد مفهوم کانون‌سازی درونی و مضاعف در این داستان نوعی همدلی و همدردی را روایت می‌کند که بهبود و بازسازی به دنبال دارد.

پی‌نوشت‌ها

1. trauma
2. diaspora
3. Cathy Caruth
4. aporia
5. representation
6. belatedness
7. repetition

8. narrative discourse
9. analepsis
10. anticipation
11. pause
12. dynamic
13. static
14. order
15. frequency
16. duration
17. mood
18. recovery
19. repetitive
20. insidious trauma
21. postcolonial syndrome
22. hegemony
23. solidarity
24. anachronies
25. heterodiegetic
26. homodiegetic
27. iterative
28. signulative
29. double focalization
30. ideological function
31. testimonial function

منابع

- بهمن‌پور، ب. و نجومیان، ا.ع. (۱۳۹۶). روایتی شب‌زده: بازنمایی روانِ زخمِ مهاجرت در سه‌گانه «هما و کاوشیک» از مجموعه داستانی خاک غریب اثر جومیا لاهیری. *نقد زبان و ادبیات خارجی*، ۱۹، ۷۷-۹۷.
- پورقرب، ب. (۱۴۰۰). تحلیل روایی عناصر مدرنیته در رمان هنرمندی از جهان شناور نوشته کازئو ایشیگورو براساس الگوی پیتر چایلدز. *روایت‌شناسی*، ۵(۹)، ۵۹-۸۹.
- پورقرب، ب.، مهدوی نتاج، ه.، و رضایی تالارپشتی، ع. (۱۳۹۸). تراواقع گرایی: شیوه‌ای در روایت داستان (جهان، ملعبه بشر: خوانش رمان گهواره گربه اثر کرت وانه‌گت از منظر تراواقع‌گرایی). *روایت‌شناسی*، ۳(۵)، ۴۹-۶۹.

- تودورف، ت. (۱۳۷۹). *بوطیقای ساختارگرا*. ترجمه م. نبوی. تهران: آگاه.
- ریمون، ک. و شلومیت (۱۳۸۷). *روایت داستانی: بوطیقای معاصر*. ترجمه ا. حری. تهران: نیلوفر.
- طلایی‌فر، س.، پناقی، ل.، و حسینی، م. (۱۳۹۶). بررسی روایت خود در بیماران مبتلا به اسکیزوفرنیا براساس نظریه تحلیل ساختاری ژنت. *روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، ۳۳(۳)، ۳۳۶-۳۴۷.
- لاهی‌ری، ج. (۱۴۰۰). خاک غریب. ترجمه ا. حقیقت. تهران: نشر ماهی.
- مهروند، ا. و زلیکانی، ف. (۱۳۹۰). بررسی کارکرد راوی در رمان همه چیز فرو می‌پاشد اثر چینوا آچه از منظر روایت‌شناسی. *پژوهش ادبیات معاصر جهان*، ۱۶(۴)، ۶۹-۸۹.
- هرمن، د. (۱۳۹۲). عناصر بنیادین در نظریه‌های روایت. ترجمه ح. صافی. تهران: نشر نی
- Andermahr, S. (2015). Decolonizing Trauma Studies: Trauma and Postcolonialism. Introduction. *Humanities*, 4(4), 500-505. <https://doi.org/10.3390/h4040500>
- Bahmanpour, B., & Nojumian, A. A. (2018). A Haunted Narrative: Signifying Trauma of Displacement in Lahiri's Trilogy of "Hema and Kaushik" in her Unaccustomed Earth. *Critical Language and Literary studies*, 14(19), 77-97.
- Balaev, M. (2008). Trends in literary trauma theory. *Mosaic: A journal for the interdisciplinary study of literature*, 41(2), 149-166.
- Balaev, M. (Ed.). (2014). *Contemporary approaches in literary trauma theory*. Palgrave Macmillan.
- Batzer, B. D. (2020). *Reading literary trauma: a narratological approach*. University of Iowa.
- Baxter, K. I. (2011). Memory and photography: Rethinking postcolonial trauma studies. *Journal of Postcolonial Writing*, 47(1), 18-29. <https://doi.org/10.1080/17449855.2010.507930>
- Behnamfar, M., Shamian, S. A., & Talaei, Z. A. (2014). Study of Narration Temporality in Salmargi Novel based on Gerard Genette's Theory. *Literary Text Research*, 18(60), 125-144.
- Biti, M., & Rosanda Žigo, I. (2021). The silenced narrator and the notion of "Proto-Narrative". *SAGE Open*, 11(1), 1-9. <https://doi.org/10.1177/2158244020988522>
- Briere, J., & Scott, C. (2012). *Principles of trauma therapy: A guide to symptoms, evaluation, and treatment*. Sage Publications.

- Caruth, C. (2016). *Unclaimed experience: Trauma, narrative, and history*. Johns Hopkins University Press.
- Craps, S. (2013). *Postcolonial witnessing: Trauma out of bounds*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9781137292117>
- Craps, S., & Buelens, G. (2008). Introduction: Postcolonial trauma novels. *Studies in the Novel*, 40(1/2), 1-12. <https://doi.org/10.1353/sdn.0.0008>
- Dalley, H. (2015). The question of “Solidarity” in postcolonial trauma fiction: Beyond the recognition principle. *Humanities*, 4(3), 369-392.
- Davis, C., & Meretoja, H. (2020). Introduction to literary trauma studies. In C. Davis & H. Meretoja (Eds.), *The Routledge companion to literature and trauma* (pp. 1-8). Routledge.
- Durairaj, M., & Jayachandran, J. (2020). Traversing Cultural Clutches: A study of Immigrant Experience in Jhumpa Lahiri's *Unaccustomed Earth*. *The Indian Review of World Literature in English*, 16(2), 1-5.
- Esmaili, S. (2021). *Decolonized Trauma: Narrative, Memory, and Identity on Chimamanda Ngozi Adichie's Americanah and Jhumpa Lahiri's The Lowland*. Master's thesis, Department of English Language and Literature, Golestan University.
- Esmaili, S., Pourgharib, B., & Arabmofrad, A. (2020). Decolonized Trauma: Memory and Identity in Lahiri's *When Mr. Pirzada Came to Dine*. In *8th National Congress on New Findings. Iranian Indigenous Technologies Association*. pp. (1-5).
- Fanon, F. (2004). *The wretched of the earth* (R. Philcox, Trans.). Grove Press. (1963)
- Fink, B (1956). *The Lacanian subject: between language and jouissance*. Princeton University Press.
- Genette, G. (1983). *Narrative discourse: An essay in method* (J. E. Lewin, Trans.; Vol. 3). Cornell University Press.
- George, S. (2016). *Trauma and race: A Lacanian study of African American racial identity*. Baylor University Press.
- Jones, E., & Wessely, S. (2006). Psychological trauma: A historical perspective. *Psychiatry*, 5(7), 217-220. <https://doi.org/10.1053/j.mppsy.2006.04.011>
- Kim, S. J. (2012). Introduction: Decolonizing narrative theory. *Journal of narrative theory*, 42(3), 233-247. <https://doi.org/10.1353/jnt.2013.0002>
- Luckhurst, R. (2008). *The trauma question*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203607305>
- Mbembe, A. (2010). The colony: Its guilty secret and its accursed share. *Terror and the Postcolonial*, 27-54.

- Mehrvand, A., & Zoleykani, F. (2012). The Study of Narrator's Function in Chinua Achebe's *Things Fall Apart* in the Light of Postcolonial Narratology. *Research in Contemporary World Literature*, 16(4), 69-89.
- Pourgharib, B. (2021). Exploring the Elements of Literary Modernism in an Artist of the Floating World by Kazuo Ishiguro Based on the Peter Childs' Patterns. *Biannual Journal of Narrative Studies*, 5(9), 59-89.
- Pourgharib, B., Mahdavinataj, H., & Rezaei Talarposhti, A. (2019). Transrealism: A Method of Narrative (The World as the Mankind's Plaything: A Transrealistic Reading of Kurt Vonnegut's *Cat's Cradle*). *Biannual Journal of Narrative Studies*, 3(5), 49-69.
- Pourgharib, B., Pourya Asl, M., & Esmaili, S. (2023). Decolonized Trauma: Narrative, Memory and Identity in Chimamanda Ngozi Adichie's *Americanah*. *Arcadia*, 58(1), 16-34. <https://doi.org/10.1515/arcadia-2023-2005>.
- Rogers, N. (2004). *The representation of trauma in narrative: A study of six late twentieth century novels* [University of Warwick]. <http://webcat.warwick.ac.uk/record=b2083733~S15>
- Rothberg, M. (2008). Decolonizing trauma studies: A response. *Studies in the Novel*, 40(1/2), 224-234.
- Schönfelder, C. (2013). *Wounds and words: childhood and family trauma in romantic and postmodern fiction*. Verlag.
- Sütterlin, N. A. (2020). History of trauma theory. In C. Davis & H. Meretoja (Eds.), *The Routledge companion to literature and trauma* (pp. 11-22). Routledge.
- Talaei Zadeh, S., Panaghi, L., & Hosseini, M. (2017). The Study of Self-Narration of Patients with Schizophrenia Based on Genette's Structural Analysis theory. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 23(3), 336-347.
- Visser, I. (2014). Trauma and power in postcolonial literary Studies. In M. Balaev (Ed.), *Contemporary approaches in literary trauma theory* (pp. 106-129). Palgrave Macmillan.
- Ward, A. (2015). *Postcolonial traumas: Memory, narrative, resistance*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9781137526434>
- Yun, L. (2014). History and Counter-memory in Jhumpa Lahiri's *Interpreter of Maladies*. *Reviews of Literature*, 1(7), 1-6.